

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 31 maja 2017 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze odmówił K. S. prawa do emerytury.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że wnioskodawca nie udowodnił 25 – letniego okresu składkowego i nieskładkowego oraz 15 - letniego okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Organ rentowy uznał za udowodnione 24 lat 11 miesięcy i 14 dni stażu sumarycznego w tym 3 lata 9 miesięcy i 25 dni stażu pracy w warunkach szczególnych (uwzględniono okresy: od 3 kwietnia 1978 r. do 1 maja 1978 r. , od 3 maja 1978 r. do 3 września 1978 r., od 5 września 1978 r. do 1 listopada 1978 r., od 3 listopada 1978 r. do 29 grudnia 1978 r., od 31 grudnia 1978 r. do 18 czerwca 1979 r., od 20 czerwca 1979 r. do 24 lipca 1979 r. oraz od 26 lipca 1979 r. do 31 stycznia 1982 r.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych podał, że do stażu pracy nie uwzględniono wnioskodawcy okresów urlopów bezpłatnych w dniach: 2 maja 1978 r., 4 września 1978 r., 2 listopada 1978 r., 30 grudnia 1978 r., 19 czerwca 1979 r. oraz 25 lipca 1979 r.

Nadto organ rentowy dokonując oceny złożonej przez wnioskodawcę dokumentacji stwierdził, że w latach 1986 – 1998 wykonywał on prace kierowcy ciągnika przy różnych pracach polowych z wykorzystaniem ciągnika oraz montowanego do niego sprzętu w branży „rolniczej” , a nie w branży „transportowej” – zatem okresy te nie mogą zostać uznane za pracę w warunkach szczególnych w rozumieniu przepisów.

W dniu 26 czerwca 2017 r. do organu rentowego wpłynęło odwołanie K. S. od ww. decyzji, w którym wniósł o jej zmianę i przyznanie mu prawa do emerytury od dnia 27 kwietnia 2017 r.

K. S. zaznaczył, że zarówno w okresie od 1 października 1986 r. do 19 kwietnia 1994 r. (tj. pracy na stanowisku kierowcy ciągnika kołowego – traktorzysty), jak i w okresie od 20 kwietnia 1994 r. do 31 grudnia 1998 r. (tj. pracy na stanowisku traktorzysty wykonującego także inne prace zlecone) wykonywał obowiązki pracownicze w warunkach szczególnych. Zdaniem skarżącego, dla stwierdzenia wykonywania pracy w warunkach szczególnych istotnym jest wyłącznie rodzaj tej pracy, a bez znaczenia pozostaje okoliczność zatrudnienia pracownika w określonym sektorze gospodarki. Decydujące znaczenie ma bowiem ocena prawna obowiązków wykonywanych przez pracownika na danym stanowisku i warunków pracy na nim panujących.

W odpowiedzi na odwołanie, pełnomocnik organu rentowego wniósł o jego oddalenie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawca K. S. urodził się (...) K. S. nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego.

W dniu 27 kwietnia 2017 r. K. S. złożył wniosek o emeryturę.

(wniosek k.1 - 4 odwrót plik I akt ZUS)

Do ogólnego stażu pracy ustalonego na dzień 1 stycznia 1999 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych zaliczył wnioskodawcy następujące okresy:

- od 15 maja 1973 r. do 15 grudnia 1977 r.,
- od 1 lutego 1978 r. do 31 marca 1978 r.,

- od 3 kwietnia 1978 r. do 1 maja 1978 r.,
- od 3 maja 1978 r. do 3 września 1978 r.,
- od 5 września 1978 r. do 1 listopada 1978 r.,
- od 3 listopada 1978 r. do 29 grudnia 1978 r.,
- od 31 grudnia 1978 r. do 18 czerwca 1979 r.,
- od 20 czerwca 1979 r. do 24 lipca 1979 r.,
- od 26 lipca 1979 r. do 31 stycznia 1982 r.,
- od 11 sierpnia 1982 r. do 10 lipca 1983 r.,
- od 12 lipca 1983 r. do 31 grudnia 1983 r.,
- od 1 stycznia 1984 r. do 31 grudnia 1984 r.,
- od 1 stycznia 1985 r. do 25 czerwca 1985 r.,
- od 1 lipca 1985 r. do 31 maja 1993 r.,
- od 5 marca 1993 r. do 10 marca 1993 r.,
- od 1 czerwca 1993 r. do 19 kwietnia 1994 r.,
- od 20 kwietnia 1994 r. do 30 kwietnia 1994 r.,
- od 1 maja 1994 r. do 31 grudnia 1998 r.

(karta przebiegu zatrudnienia k.24 – 24 odwrot plik I akt ZUS)

W okresie od 15 maja 1975 r. do 31 stycznia 1978 r. K. S. był zatrudniony na stanowisku pracownika - czeladnika w zakładzie rzemieślniczym należącym do J. L. (1).

(zaświadczenie k.56, zeznania wnioskodawcy min.00:22:30 – 00:34:17 protokół rozprawy z dnia 22 sierpnia 2018 r. , płyta CD k.75)

Od dnia 1 lutego 1978 r. do dnia 31 marca 1978 r. wnioskodawca był zatrudniony w Spółdzielni Kółek Rolniczych w Ł. jako pracowni budowlany.

(okoliczność bezsporna)

Od 3 kwietnia 1978 r. do 31 stycznia 1982 r. wnioskodawca był zatrudniony w jako sztauer w Zarządzie (...) w S. w Zakładzie (...). W tym okresie wykonywał prace w szczególnych warunkach.

(świadcstwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach – k.8 akt ZUS)

Od dnia 13 maja 1982 r. K. S. legitymuje się uprawnieniami do prowadzenia ciągników rolniczych.

(okoliczność bezsporna)

W okresie od 11 sierpnia 1982 r. do 10 lipca 1983 r. wnioskodawca pracował jako konserwator w (...) w Ł..

(okoliczność bezsporna)

W okresie od 12 lipca 1983 r. do 25 czerwca 1985 r. K. S. zatrudniony był w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku traktorzysty w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w S..

(dokumentacja pracownicza wnioskodawcy k.65, zeznania wnioskodawcy min.00:22:30 – 00:34:17 protokół rozprawy z dnia 22 sierpnia 2018 r.)

W okresie od 1 lipca 1985 r. do 19 kwietnia 1994 r. K. S. był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w Gospodarstwie Rolnym Skarbu Państwa w L.. K. S. został zatrudniony na podstawie umowy o pracę z dnia 1 lipca 1985 r. na mocy której powierzono mu obowiązki pracownika fizycznego brygady budowlanej. Począwszy od dnia 1 grudnia 1987 r. wnioskodawca otrzymywał angaże na stanowisko traktorzysty.

Zadania wnioskodawcy były mu zlecane każdego dnia przez dyspozytora. Wnioskodawca jako traktorzysta zajmował się transportem produktów rolnych (m.in. zbóż, buraków) oraz inwentarza po drogach publicznych (m.in. do Ł.), wykonywał prace polowe takie jak orka, bronowanie.

W zakresie powierzonych obowiązków pracowniczych wnioskodawca zajmował się także prowadzeniem kombajnu, obsługą kosiarek samobieżnych, a także wykonywaniem oprysków. Latem wnioskodawca uczestniczył w żniwach jeżdżąc kombajnem.

Po zakończeniu prac polowych zajmował się transportem towarów.

(dokumentacja pracownicza wnioskodawcy k.73, zeznania świadków: A. D. min.00:10:40 – 00:20:46 , S. S. min.00:20:46 – 00:25:24 , J. U. min.00:25:24 – 00:35:02 protokół rozprawy z dnia 4 kwietnia 2018 r., zeznania wnioskodawcy min.00:22:30 – 00:34:17 protokół rozprawy z dnia 22 sierpnia 2018 r.)

W okresie od 20 kwietnia 1994 r. do 30 kwietnia 2013 r. K. S. zatrudniony był w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku kierowcy ciągnika kołowego w Gospodarstwie Rolnym (...). G. D. przejęła pracowników zatrudnionych w Gospodarstwie Rolnym Skarbu Państwa w L.. Wnioskodawca pracował wyłącznie jako traktorzysta przy produkcji roślinnej i zwierzęcej. Wiosną wykonywał prace polowe polegające na kultywacji gruntu, orce, bronowaniu, sianiu, wykonywaniu oprysków. Latem brał udział w żniwach, zwoził zboże i słomę do magazynu. Jesienią zbierał kukurydzę na kiszonkę, orał oraz siał. Zimą pracował w produkcji zwierzęcej, przywoził siano ze stert, wybierał obornik z obór i przewoził traktorem.

Wnioskodawca nie uczestniczył w innych pracach, a zimą z reguły wykorzystywał zaległy urlop.

K. S. sporadycznie zajmował się także transportem produktów (za pomocą samochodu ciężarowego).

(świadczenie wykonywania pracy w szczególnych warunkach k.13 plik I akt ZUS, dokumentacja pracownicza wnioskodawcy k.73, zeznania świadków: G. D. min.00:10:55 – 00:22:20 protokół rozprawy z dnia 22 sierpnia 2018 r., J. U. min.00:25:24 – 00:35:02 protokół rozprawy z dnia 4 kwietnia 2018 r., zeznania wnioskodawcy min.00:22:30 – 00:34:17 protokół rozprawy z dnia 22 sierpnia 2018 r.)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie ww. dowodów z dokumentów jak i z zeznań wnioskodawcy oraz świadków: A. D., S. S., J. U., J. K., S. R. oraz G. D..

W odniesieniu zaś do zeznań świadków A. D., S. S., J. U. oraz zeznań wnioskodawcy na okoliczność świadczenia przez niego pracy w Gospodarstwie Rolnym Skarbu Państwa w L. wskazać należy, że wprawdzie zeznania te pozostawały w oczywistej sprzeczności z dokumentacją pracowniczą wnioskodawcy z okresu jego zatrudnienia u tego pracodawcy (zgodnie z którą od 1 lipca 1985 r. powierzono mu obowiązki pracownika fizycznego brygady budowlanej, a dopiero od dnia 1 grudnia 1987 r. otrzymywał angaże na stanowisko traktorzysty) , to jednak nie ulega wątpliwości jakimi

czynnościami zajmował się wnioskodawca na stanowisku traktorzysty – pracami polowymi a po ich wykonaniu pracami transportowymi.

Świadek G. D. potwierdziła, iż wnioskodawca był zatrudniony jako traktorzysta oraz wskazała rodzaj wykonywanych przez niego prac. Świadek zaprzeczyła był wnioskodawca wykonywał jakiegokolwiek prace magazynowe, choć zadania te wynikają z treści umowy o pracę. Również w wydanym wnioskodawcy w dniu 6 marca 2017 r. świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach świadek potwierdziła, iż wnioskodawca poza pracami traktorzysty wykonywał inne prace zlecone. Zeznania świadka, co do niewykonywania przez wnioskodawcę innych prac niż prac traktorzysty w ocenie Sądu są niewiarygodne gdyż pozostają w sprzeczności z dowodami z dokumentów – umową o pracę i świadectwem wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Nadto, jeżeli dokumenty te zostały przygotowane przez inną osobę, to G. D. przed podpisaniem tych dokumentów z pewnością miała możliwość skorygowania ich treści, czego nie uczyniła.

Zeznania świadków J. K. i S. R. dotyczące wykonywania przez wnioskodawcę pracy w Spółdzielni Rolniczej w S. w 1972 roku nie mają żadnego potwierdzenia w dowodach z dokumentów. Zeznania świadków, dotyczącą okresu sprzed ponad 40 lat, z zeznań tych nie wynika w jakim dokładnie okresie wnioskodawca pracował w tej spółdzielni ani czy posiadał jakąkolwiek umowę.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art.184 ust.1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz.1270) ubezpieczonym, urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 roku, przysługuje emerytura, po osiągnięciu wieku przewidzianego w art.32, 33, 39 i 40, jeżeli, w dniu wejścia w życie ustawy, osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Stosownie do treści art.184 ust.2 ww. ustawy, w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2013 roku, emerytura, o której mowa w ust.1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Prawo do emerytury, na podstawie art.184 ww. ustawy, przysługuje ubezpieczonemu, który na dzień wejścia w życie ustawy (1 stycznia 1999 roku) spełnił określone w niej wymogi stażowe, a po tej dacie osiągnął wymagany wiek, niezależnie od tego czy w chwili osiągnięcia tego wieku wykonywał pracę w szczególnych warunkach, czy wykonywał inną pracę i czy pozostawał w zatrudnieniu.

Z treści przepisu art.32 ww. ustawy wynika, że możliwe jest wcześniejsze przejście na emeryturę przez pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Zgodnie art.32 ust.4 ww. ustawy wiek emerytalny, o którym mowa w ust.1 rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki na podstawie którym osobom wymienionym w ust.2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. Za dotychczasowe przepisy (w rozumieniu art.32 ust.4 ww. ustawy) należy uważać przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. nr 8, poz.43), ale wyłącznie w zakresie regulowanym przez ww. ustawę o emeryturach i rentach, a więc co do wieku emerytalnego, rodzaju prac lub stanowisk oraz warunków, na jakich osobom wykonującym prace określone w ust.2 i ust.3 art. 32 tej ustawy przysługuje prawo do emerytury

(uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2002 roku, III ZP 30/01 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 września 2009 roku, II UK 31/09).

Zgodnie z treścią §3 i 4 ww. rozporządzenia za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczanymi do okresów zatrudnienia. Pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy wskazuje, że wnioskodawca legitymuje się wymaganym ogólnym stażem pracy. Sąd ustalił, iż wnioskodawca był zatrudniony w zakładzie rzemieślniczym należącym do J. L. (1) do 31 stycznia 1978 r. a nie do 15 grudnia 1977 r. – co wynika z treści zaświadczenia wydanego przez J. L. (2) 26 stycznia 1983 r. Tym samym doliczając okres pomiędzy 15 grudnia 1977 r. (tj. datę przyjętą przez organ rentowy) a 31 stycznia 1978 r., wnioskodawca spełnił przesłankę legitymowania się 25 – letnim stażem pracy.

W odniesieniu do prac wykonywanych w warunkach szczególnych wskazać należy, że powołany wykaz wskazuje wszystkie te prace w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego. Analiza treści wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. wskazuje, że do prac w warunkach szczególnych należą wymienione w dziale VIII (zatytułowanym „W transporcie i łączności”) pod poz. 3 „Prace kierowców ciągników, kombajnów lub pojazdów gąsienicowych”.

Praca taka została także wymieniona w uchwale nr 64/83 Zarządu Głównego Związku Spółdzielni Rolniczych z dnia 25 lipca 1983 roku „w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy spółdzielczości rolniczej”. W dziale VIII (zatytułowanym „W transporcie i łączności”) pod poz. 3 „Prace kierowców ciągników, kombajnów lub pojazdów gąsienicowych” w punkcie 1 wymieniono „kierowcę ciągnika”.

Należy także wskazać, iż prawo do emerytury przewidziane w art.184 w związku z art.32 ww. ustawy o emeryturach i rentach ma charakter wyjątkowy, jest odstępstwem od ogólnej reguły dotyczącej warunków przechodzenia na emeryturę, a zatem właściwe przepisy muszą być wykładane w sposób ścisły. Niedopuszczalna jest wykładnia rozszerzająca, prowadząca w konsekwencji do wypaczenia idei, że emerytura w wieku wcześniejszym jest wynikiem pracy w obciążających dla zdrowia warunkach. Wykonywanie pracy w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy oznacza, że pracownik nie ma powierzonych innych obowiązków jak tylko te, które dotyczą pracy w szczególnych warunkach. Istotnym warunkiem przyznania świadczenia z tytułu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach jest stwierdzenie w ramach pełnego wymiaru czasu pracy oddziaływania szkodliwych warunków na organizm pracownika. R. legis instytucji przewidzianej w art.32 ww. ustawy o emeryturach i rentach opiera się na założeniu, że praca wykonywana w szczególnych warunkach przyczynia się do szybszego obniżenia wydolności organizmu, stąd też osoba wykonująca taką pracę ma prawo do emerytury wcześniej niż inni ubezpieczeni.

Stosownie zaś do treści §2 ust.1 ww. rozporządzenia okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach w nim określonych są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do ww. rozporządzenia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2001 roku, sygn. II UKN 598/00, Lex nr 79840, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 2009 roku sygn. I PK 194/08, Lex nr 653420).

Nie jest natomiast dopuszczalne uwzględnianie przy ustalaniu okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze pracy wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wymaganych do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika, przez co tak zatrudniony nie spełniał koniecznego warunku dla uzyskania wcześniejszych uprawnień emerytalnych, jakim było stale wykonywanie pracy szkodliwej w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na zajmowanym stanowisku pracy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 czerwca 2008 r. sygn. II UK 306/07 Lex 528599).

Środkiem dowodowym stwierdzającym okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest - w myśl §2 ust.2 - świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach wystawione według określonego wzoru lub świadectwo pracy, w którym zakład pracy stwierdza charakter i stanowisko pracy w poszczególnych okresach oraz inne okoliczności, od których jest uzależnione przyznanie emerytury z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach. Regulacja §2, statuująca ograniczenia dowodowe i obowiązująca w postępowaniu przed organem rentowym, nie ma zastosowania w postępowaniu odwoławczym przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych. W konsekwencji okoliczność i okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach sąd uprawniony jest ustalać także innymi środkami dowodowymi niż dowód z zaświadczenia zakładu pracy, w tym nawet zeznaniami świadków (uchwała Sądu Najwyższego z 27 maja 1985 roku, III UZP 5/85, Lex 14635, uchwała Sądu Najwyższego z 10 marca 1984 roku III UZP 6/84, Lex 14625; wyrok Sądu Najwyższego z 30 marca 2000 r. II UKN 446/99, Lex 48778). Zaliczenie nieudokumentowanych okresów składkowych do uprawnień oraz wzrostu świadczeń emerytalno-rentowych wymaga dowodów niebudzących wątpliwości, spójnych i precyzyjnych (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 1998 roku, II UKN 440/97, Lex 34199). W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych wyłączane jest, stosownie do treści art.473§1 k.p.c., zastosowanie przepisów ograniczających dopuszczalność dowodów ze świadków i przesłuchania stron (art.246 i 247 k.p.c.). W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych dopuszczalne jest wykazywanie wszelkimi dowodami okoliczności od których zależą uprawnienia do świadczeń, z ubezpieczenia społecznego, także gdy z dokumentów wynika co innego. W orzecnictwie (wyroki Sądów Apelacyjnych: w S. z dnia 20 września 2012 roku, III AUa 374/12 Lex 1223476, w Ł. z dnia 3 kwietnia 2013 roku, III AUa 1267/12 - Lex 1312036, w B. z dnia 17 kwietnia 2013 roku, III AUa 10430/12 - Lex 1314677) przyjmuje się, że „dowód tylko z zeznań świadków, z uwagi na szczególny i wyjątkowy charakter prawa do emerytury w obniżonym wieku, nie może przesądzać o wykonywaniu pracy w szczególnych warunkach, zwłaszcza, gdy fakty wynikające z zeznań świadków nie znajdują potwierdzenia w dokumentacji pracowniczej. Inaczej mówiąc moc dowodowa zeznań świadków, jest tak niska, że dowody z zeznań świadków nie spełniają wymogu dowodów pewnych, jednoznacznych i precyzyjnych. Z tej zatem przyczyny na takich dowodach nie można oprzeć orzeczenia pozytywnego dla strony.” W tej kategorii spraw podkreśla się, że same zeznania świadków czy ubezpieczonego, gdy nie znajdują potwierdzenia w dokumentach pracowniczych, nie stanowią miarodajnego dowodu pracy w szczególnych warunkach.

Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do ww. rozporządzenia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2001 roku, sygn. II UKN 598/00, Lex nr 79840, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 2009 roku sygn. I PK 194/08, Lex nr 653420). Nie jest natomiast dopuszczalne uwzględnianie przy ustalaniu okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze pracy wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wymaganych do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika, przez co tak zatrudniony nie spełniał koniecznego warunku dla uzyskania wcześniejszych uprawnień emerytalnych, jakim było stale wykonywanie pracy szkodliwej w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na zajmowanym stanowisku pracy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 czerwca 2008 r. sygn. II UK 306/07 Lex 528599).

Należy również wskazać, że świadectwo pracy w warunkach szczególnych wydane pracownikowi przez pracodawcę z zachowaniem warunków przewidzianych normą §2 ww. rozporządzenia stanowi domniemanie i podstawę do

przyjęcia, iż okres pracy w nim podany jest okresem pracy w warunkach szczególnych. Samo jednakże posiadanie świadectwa pracy potwierdzającego wykonywanie zatrudnienia w warunkach szczególnych organu rentowego nie wiąże i nie przesądza automatycznie o przyznaniu świadczenia emerytalnego na podstawie art.32 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach w postępowaniu sądowym traktuje się jako dokument prywatny w rozumieniu art.245 k.p.c., który stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Dokument taki może być więc weryfikowany pod kątem prawdziwości wskazanych w nim faktów (wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 4 listopada 2008 roku sygn. III AUa 3113/08, Lex nr 552003; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 30 listopada 2006 roku sygn. III AUa 466/06, opubl: Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Katowicach rok 2007, Nr 3, poz. 8; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 24 września 2008 roku sygn. III AUa 795/08, opubl: Orzecznictwo Sądów Apelacji B. rok 2008, Nr 4, str. 60).

Zważyć nadto należy, że wyodrębnienie prac w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. ma charakter stanowiskowo-branżowy, a sposób kwalifikacji prawnej tych prac nie jest dziełem przypadku. Nie można więc zupełnie dowolnie, z naruszeniem postanowień rozporządzenia, wiązać konkretnych stanowisk pracy z branżami, do których w ogóle nie zostały one przypisane w tym akcie prawnym (tak SN w wyroku z dnia 1 czerwca 2010 r., II UK 21/10, LEX nr 619638, z dnia 19 maja 2011 r., III UK 174/10, LEX nr 901652, jak też z dnia 19 marca 2012 r., II UK 166/11, LEX nr 1171002).

Umieszczenie stanowisk kierowcy ciągnika i kombajnisty w dziale VIII – „W transporcie i łączności”, mimo ujęcia ich odrębnie od pracy kierowcy samochodów ciężarowych, autobusów i pojazdów specjalistycznych, łączy szkodliwość tej pracy nie z samym tylko faktem prowadzenia pojazdów gdziekolwiek (w polu), lecz z faktem prowadzenia tych pojazdów przy uwzględnieniu specyfiki „technologii” pracy w transporcie i łączności, a więc obciążeń psychofizycznych związanych z uczestnictwem takich pojazdów w ruchu publicznym. Podkreślić należy jednak, iż ustawodawca w obecnie obowiązujących przepisach celowo odszedł od szczegółowego określania stanowisk pracy, skupiając się na zakresach obowiązków, bowiem nazwy stanowisk pracy mogły być bardzo różne w zależności od zakładu pracy. Ponadto ustalano je często na długo przed wejściem w życie przepisów określających pracę w warunkach szczególnych. Z tej przyczyny Sąd ma nie tylko prawo, ale i obowiązek ustalać rzeczywisty zakres obowiązków, bez względu na nazwę stanowiska.

W ocenie Sądu analiza zabranego w sprawie materiału dowodowego nie pozwala na zaliczenie do pracy w szczególnych warunkach żadnego ze spornych okresów: w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w S. (od 11 sierpnia 1983 r. do 25 czerwca 1985 r.), Gospodarstwie Rolnym Skarbu Państwa w L. (od 1 lipca 1985 r. do 31 maja 1993 r.) oraz Gospodarstwie Rolnym (...) (od 1 lipca 1993 r. do 31 grudnia 1998 r.).

W Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w S. wnioskodawca był zatrudniony jako traktorzysta wykonując prace polowe (jak orka, bronowanie, prace przy żniwach) jak i transportowe. Prace tego rodzaju wnioskodawca wykonywał również w Gospodarstwie Rolnym Skarbu Państwa w L. oraz Gospodarstwie Rolnym (...), przy czym w Gospodarstwie Rolnym Skarbu Państwa w L. prace traktorzysty zostały wnioskodawcy powierzone od dnia 1 grudnia 1987 r. (co wynika z treści angażu).

Praca traktorzysty w rolnictwie nie jest pracą w szczególnych warunkach. Prace te nie zostały wymienione w Wykazie A w dziale X zatytułowanym „W rolnictwie i przemyśle rolno – spożywczym”.

Z ugruntowanego obecnie orzecznictwa Sądu Najwyższego i sądów powszechnych wynika, iż nie ma żadnych podstaw do potraktowania prac polowych, jako prac w transporcie. Wymienienie w wykazie A, dziale VIII pod pozycją 3 prac kierowców ciągników i kombajnów nie oznacza, że należy uznać za pracę w szczególnych warunkach kierowanie tymi pojazdami przy jakichkolwiek zadaniach, a nie tylko transportowych. Prace uznane za wykonywane w warunkach szczególnych, bez względu na miejsce i rodzaj, zostały wymienione w dziale XIV zatytułowanym „prace różne”. Nie można zatem uznać, że praca kierującego ciągnikiem jest zawsze pracą "w transporcie", nawet jeżeli kierujący niczego nie transportuje, lecz wykonuje przy pomocy ciągnika prace polowe. Dla zakwalifikowania pracy kierowcy ciągnika,

jako wykonywanej w warunkach szczególnych, istotne znaczenie ma to, czy była ona wykonywana w transporcie czy w ramach rolniczych prac polowych. Kierowca ciągnika przy pracach w polu nie jest narażony na te same czynniki szkodliwe w tym samym stopniu nasilenia, jak w transporcie (Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyrokach dnia 27 stycznia 2016 r. III AUa 900/15, Lex nr 2008341, z dnia 3 marca 2015 roku, III AUa 713/14, Lex nr 1680011; z dnia 23 września 2015 r., III AUa 78/15 Lex nr 1820544, z dnia 29 kwietnia 2015 r., III AUa 862/14 Lex nr 1747526, z dnia 12 maja 2015 r., III AUa 922/14 Lex nr 1747521, z dnia 5 maja 2015 r., III AUa 979/14 Lex nr 1755196; Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 grudnia 2013 r., I UK 172/13, Lex nr 1467147; Sąd Apelacyjny w Rzeszowie w wyroku z dnia 3 listopada 2016 r., III AUa 403/16, LEX nr 2157722).

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17 maja 2017 r. (III UK 122/16 Legalis nr 1637155) wskazał, iż nie ma racji sąd odwoławczy, uznając, że prace ubezpieczonego polegające na wykonywaniu usług polowych na rzecz rolników to czynności transportowe (przewóz materiałów i surowców), które spełniają wymogi prac wykonywanych w szczególnych warunkach, wymienionych w Dziale VIII, poz. 3 Wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Pogląd ten został wyrażony również w uzasadnieniu wyroku z dnia 27 czerwca 2018 roku (I UK 178/17, Legalis nr 1806623), w którym Sąd Najwyższy wskazał, iż praca kierowcy ciągnika w transporcie i praca traktorzysty w rolnictwie to nie są tożsame zatrudnienia w aspekcie możliwości jednakowej ich kwalifikacji jako pracy w szczególnych warunkach.

Z zebranego w sprawie materiału dowodowego jednoznacznie wynika, iż wnioskodawca w spornych okresach, jako traktorzysta – kierowca ciągnika, wykonywał zarówno prace transportowe jak i polowe a ich intensywność zależała od określonej pory roku. Co jednak istotne, wnioskodawca z całą pewnością nie wykonywał stale prac w transporcie, a więc w sposób ciągły, w ramach obowiązującego go pełnego wymiaru czasu pracy czynności określonych w dziale VIII poz. 3 wykazu A ww. rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze określającego prace w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego.

Reasumując wnioskodawca nie wykazał, iż w okresie 15 lat, liczonych do dnia 1 stycznia 1999 roku wykonywał pracę w szczególnych warunkach. Z tych względów brak jest podstaw do przyznania wnioskodawcy prawa do emerytury na podstawie art.184 ust.1 ww. ustawy o emeryturach i rentach.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie.

S.B.

ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi wnioskodawcy z pouczeniem o prawie, terminie i sposobie złożenia apelacji.

17 września 2018 r.